

Pöide Valla Arengukava 2005 – 2021

2004

Pöide valla arengukava

Arengukava sisukord

Arengukava koostamise metoodika	3
Pöide valla visioon	4
Valdkondade eesmärgid	6
Looduskeskkond	6
Majanduskeskkond	6
Elu- ja sotsiaalkeskkond	7
Tehiskeskkond	7
Valdkondade iseloomustused ja omavahelised mõjud	8
Looduskeskkond	8
Majanduskeskkond	10
Elu- ja sotsiaalkeskkond	12
Tehiskeskkond	14
Omavalitsuse tugevused ja nõrkused ning muutusvajadus ja ohud	16
Looduskeskkond	16
Majanduskeskkond	17
Elu- ja sotsiaalkeskkond	18
<i>Sotsiaalhoolekanne ja tervisboid</i>	18
<i>Haridus ja noorsootöö</i>	19
<i>Kultuur, sport ja vaba aeg</i>	20
Tehiskeskkond	21
Pöide valla arengusuunad	23
Valitud arengusuundade realiseerimise kava	24
Looduskeskkond	24
Majanduskeskkond	25
Elu- ja sotsiaalkeskkond	26
<i>Sotsiaalhoolekanne ja tervisboid</i>	26
<i>Haridus ja noorsootöö</i>	27
<i>Kultuur, sport ja vaba aeg</i>	28
Tehiskeskkond	29
Arenguskava rakendus	31
Arengukava realiseerimise plaan	32
Lisad	33

Pöide valla arengukava

Arengukava koostamise metoodika

Käesolev arengukava on koostatud Pöide vallale aastateks 2005 – 2021. Arengukava koostamise eesmärgiks oli põhiliste muutusvajaduste ning arengusuundade valimine ja nende põhjal realisatsiooniplaani koostamine.

Arengukavas kirjeldatud valdkondade valiku puhul lähtuti teemadest, mis on olulised valla, kui terviku juhtimiseks ja arendamiseks. Nendeks valdkondadeks olid:

Looduskeskkond

Majanduskeskkond

Elu- ja sotsiaalkeskkond

Tehiskeskkond

Arengukava koostamisel lähtuti kahest tasandist, mille abil oli kerge määratleda valla põhilisi arengusuundasid. Esiteks hetkeolukorra iseloomustus ja analüüs ning teiseks visioon ja arengueesmärgid. Nende tasandite vahele jääb muutusvajadus ehk tegevused, mida on vaja teha, et jõuda soovitud olukorrani. Muutusvajaduste analüüside tulemusena sündisid põhilised arendussuunad erinevatele valdkondadele.

Arendussuundade ja muutusvajaduste põhjal on koostatud realisatsiooniplaan, kus on täpselt määratletud tegevused, mis on vaja sooritada, palju kulub selleks ressursse ning kes vastutavad. See loob selge ja mõõdetava plaani valla arendamiseks ning selleks vajaliku ressursside jaotuse.

Põide valla arengukava

Põide valla visioon

Põide vald on üks Saaremaa omavalitsustest, värav mandri poolt tulijale. Elukohaks sobilik aktiivsele ja ettevõtlikule inimesele, kes peab lugu looduskesksusest ning mere lähedusest. Ühiselt, läbi omavalitsuse, arendatakse elukeskkonda, seda infrastruktuuri järjepideva ja plaanipärase kaasajastamise ning avaliku teenuse kättesaadavuse ning kvaliteedi parandamise abil.

Põide valla visioon esitatakse kahe tasandina – soovitud olukord ja mittesoovitud olukord. Arengukavas on visioon esitatud märksõnadena, nende täpsem lahtikirjutamine toimub valdkondade (sektor-)arengukavades.

Põide vald aastal 2021:

Soovitud ja tõenäoline olukord

- Piirkonnas on säilinud alus- ja põhiharidus;
- Toimib kaasaegne sotsiaalhoolekanne;
- Toimib koostöö naaberomavalitsustega (tihedamalt Väina mere regioonis);
- Oluliselt on paranenud tervishoiuteenuste kättesaadavus.
- Elanikele on tagatud täiend- ja ümberõppe võimalused;
- Kommunikatsioonisüsteemid on kaasajastatud;
- Ettevõtluskeskkond toimib, kasvanud on ettevõtete arv;
- Seni põllumajandusega seotutele on leitud alternatiivsed tegevusvaldkonnad;
- Säilinud on harjumuspärane turvalisus;
- Isetegevus ja kultuuri- ja sporditegevus jätkub;
- Säilinud on hajaasustus;
- Jätkub loodusobjektide ja muinsusmälestuste eksponeerimine ja kaitsmine;
- Juurdepääs merele säilib – selleks on sadamad, lautrikohad;
- Välja on arenenud uued elamupiirkonnad;

Soovitud ja mittetõenäoline olukord

- Külade püsielanike arv on kasvanud.
- Toimib püsiühendus mandriga – sild;
- Väikese väina tammi on tehtud avad;

Mittesoovitud ja tõenäoline olukord

- Infrastruktuuri kvaliteedi langeb;
- Ettevõtluse väheneb;
- Inimeste aktiivsuse väheneb.
- Elanikkonna vähenemine jätkub;
- Riigi toetuste on vähenenud;
- Omavalitsus on administratiivsel teel kaotatud (sund ühendamised);

Pöide valla arengukava

- Laienevad loodust kahjustavad liikumisvõimalused;
- Juurdepääs tõmbekeskustele on halvenenud;

Mittesoovitud ja mittetõenäoline olukord

- Piiratud on pääs merele;
- Mere reostuse oht on kasvanud;
- Tekkib loodust kahjustav tööstus;
- Juhtimatu üleasustuse väljakujunemine.

Pöide valla arengukava

Valdkondade eesmärgid

Lähtuvalt valla üldisest visioonist on erinevad eesmärgid püstitatud ka valdkondadele. Eesmärkideks on:

Looduskeskkond

- Elanike loodushoiu alase teadlikkuse arendamine;
- Pärandmaastike säilitamine;
- Loodusobjektide kaitsmine, eksponeerimine ja tähistamine;
- Puhke- ja virgestusalade arendamine;
- Mõisaparkide taastamine;
- Juurdepääsu parandamine merele;
- Koigi järve tervendamine;
- Väinamere kinnikasvamise pidurdamine;
- Loodussõbralike liikumisvõimaluste väljaarendamine;
- Viljakate põllumaade säilitamine;
- Metsamaade korrastamine ja hooldamine;
- Tuuleenergia võimaluste kasutamine;
- Loodussäästliku infrastruktuuri arendamine.

Majanduskeskkond

- Infrastruktuuri kaasajastamine;
- Turismialase ettevõtluse arendamine majandusharuna;
- Kalanduse arendamine – püük, kasvatus, töötlemine;
- Põllumajanduse jätkusuutlikkuse tagamine;
- Põllumajandusele alternatiivsete tegevusvaldkonnad arengu toetamine;
- Koigi matkakeskuse projekti loomine;
- Põllumajanduses asendustööliste süsteemi loomine;
- Omavalitsuse poolse toetuse tagamine projektide vormistamisel;
- EL projektides õnnestumine;
- Loodusliku toormaterjali kasutamise laiendamine;
- Uute ettevõtete loomise toetamine;
- Esilolek rahvusvahelistes infobaasides;
- Vabade tootmishoonete taaskasutamine;
- Tööjõu kvaliteedi tõstmine;
- Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine:

Pöide valla arengukava

Elu- ja sotsiaalkeskond

- Alus- ja põhihariduse arendamine;
- Sotsiaalteenuste arendamine;
- Noorsootöö edendamine;
- Külategevuse aktiveerimine;
- Ühistranspordi parandamine;
- Miljööväärtuse parandamine;
- Esmase meditsiiniteenuste arendamine piirkonnas;
- Teenuste hulga ja kvaliteedi tõstmine;
- Huvitegevuse erinevate valdkondade laiendamine ja toetamine;
- Sportimisvõimaluste avardamine;
 - Ratsaspordi arendamine;
 - Jalgrattakrossi arendamine;
- Interneti kasutamise võimaluste laiendamine;
- Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine.

Tehiskeskond

- Projektide toetamine Väikese väina tammi avade tegemiseks;
- Praamiühenduse arendamine eesmärgiga muuta see maantee pikenduseks;
- Koigi matkakeskuse detailplaneeringu koostamine ja väljaehitamine;
- Koigi järve tervendamine;
- Koolimaja kaasajastamine;
- Lasteaia kaasajastamine;
- Rahvamaja renoveerimine;
- Valla infrastruktuuri efektiivsem kasutamine;
- Sadamate arendamine;
- Arvutialase püsiühendusvõrgu loomine;
- Kõrkvere päevakeskuse arendamine ja funktsionaalsuse suurendamine;
- Turismiobjektide arendamine;
- Üldplaneeringu kaasajastamine
- Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine vanade äri- ja tootmishoonete baasil.

Põide valla arengukava

Valdkondade iseloomustused ja omavahelised mõjud

Põide valla iseloomustamisel on lähtutud neljast erinevast keskkonnast, kus on välja toodud põhilised märksõnad, mis iseloomustavad Põide valda. Lisaks on toodud analüüsitava valdkonna seosed teiste valdkondadega - kuidas mõjutab kirjeldatud valdkond teisi, nii positiivselt ja negatiivselt.

Looduskeskkond

- Saareline keskkond;
- Rannajoon on 122 km;
- Tuuline piirkond;
- Kivine pinnas;
- Natura 2000 alad;
- Maastikukaitsealad (Koigi ja Kübassaare);
- Koigi järv;
- Sood ja rabad;
- Laialeheline mets;
- Kadastikud;
- Looduslikud marja- ja seenemaad;
- Põllumaad;
- Matkarajad;
- Mõisapargid;
- M.Ranna dendraarium (RMK);
- Turvas;
- Kruus;
- Järve ja mere muda;
- Pilliroog;
- Kalad;
- Ulukid;
- Linnud (pesitsemine ja ränne).

Looduskeskkonna mõjud teistele valdkondadele

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Eeldused loodusturismi arenemiseks;
- Loomakasvatus;

Pöide valla arengukava

- Metsakasvatus (küttepuu, kask, lepp);
- Võimalik põllumajanduslik tootmine (vilja, köögivilja, õlikultuuride kasvatamine);
- Kalandus (kasvatus, püük);
- Jahindus;
- Käsitöö arendamine (savi, pilliroog, kadakas);
- Tuuleenergia;
- Natura 2000 alad;
- Sadamate arendamine.

Negatiivsed mõjud

- Looduskaitse normide administratiivne karmistumine
- Ettevõtluse piirangud (Natura 2000 aladel);
- Keskused kaugel (saareline keskkond)

Elu-ja sotsiaalkeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Eeldused loodusõpetuse arendamiseks;
- Looduskeskne elukeskkond;
- Tervise taastamise võimalused;
- Vabaõhus sportimiseks head arenguvõimalused;
- Maalinn kultuuritegevuse arendamiseks.

Negatiivsed mõjud

- Hajaasustusest tulenevad pikad vahemaad;
- Suuremad kulutused teenuste kättesaadavuse tagamisel.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Sadamate arendamine;
- Tuuleenergia tootmine;
- Matkaradade rajamine;
- Jalgrattakrossi radade arendamine.

Negatiivsed mõjud

- Suuremad kulutused hooldusele ja parandamisele/loomisele;
- Looduskaitse aladel erinõuete kehtimine.

Pöide valla arengukava

Majanduskeskkond

- Talud;
- Piimatootmine;
- Lihatootmine;
- Veterinaarteenused.
- Teraviljakasvatus;
- Rapsi kasvatamine ja rapsiõli tootmine;
- Põllumajandusliku masinapargi hooldus ja teenindamine;
- Maakorraldus ja geodeetilised tööd;
- Mesindus;
- Kalandus;
- Loodusturism;
- Majutuskohad;
- Kaubandus;
- Ehitus;
- Suveniiride valmistamine;
- Pilliroo töötlemine;
- Puidu töötlemine;
- Turbatootmine;
- Metallitööd;
- Väikelaevaehitus

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Loodusturismi arendamine ja selle jätkusuutlikkuse tagamine;
- Mahepõllumajandus;
- Keskkonnasõbralik tootmine;
- Kalakasvatus;
- Niitude korrashoid;
- Põllumaade ja metsa sihtotstarbeline kasutamine;
- Koostöölepingud looduskaitse ja maaomanike ärihuvide vahel;

Negatiivsed mõjud

- Looduskeskkonna kahjustuse oht;

Pöide valla arengukava

- Väetiste ja mürkide kasutamisega seotud oht;
- Jäätmekäitlusnormide mitte täitmisega seotud ohud;
- Mere reostamise ohud.

Elu-ja sotsiaalkeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Töökohad;
- Sotsiaaltöö koormuse vähenemine;
- Miljööväärtus kasv;
- Haridussüsteemi säilimine – kutse- ja ümberõpe vajadus;
- Säilivad keskused;
- Kultuuri tarbimine kasvab;

Negatiivsed mõjud

- Töökohad väljuvad valla piiridest;
- Tõmbekeskused kaugenevad – linnastumine;
- Kohalik palgatase on madal.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Nõudluse kasv kaasaegse infrastruktuuri järele;
- Võtab kasutusele / arendab olemas-olevat infrastruktuuri;
- Tagab koostööpartnerid (huvigrupid) tehnilise keskkonna arendamisel;
- Teedevõrgu korrashoid ja arendamine.

Negatiivsed mõjud

- Intensiivne teede kasutamine ja kulumine;
- Turistid ekspluateerivad infrastruktuuri, kuid ei taga jätkusuutlikkust;
- Keerulisem jäätmete kogumine.

Pöide valla arengukava

Elu- ja sotsiaalkeskkond

- Põhikool;
- Lasteaed;
- Õpilasliin
- Perearst;
- Hambaravi;
- Avahooldus;
- Kõrkvere päevakeskus;
- Noortekeskus;
- Rahvamaja
- Raamatukogud
- Kino
- Huviringid;
- Isetegevus;
- Külaseltsid;
- Rahvasport
- Kultuuriüritused
- Kogudused;
- Turvaline elukeskkond;
- Internetipunktid;
- Postkontor.

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkond

Positiivsed mõjud

- Looduskeskne elu- ja töökeskkond;
- Hajaasustus;
- Looduse säästmise põhimõtted haridussüsteemist;

Negatiivsed mõjud

- Looduskeskkonna pindala vähenemine;
- Loodusressursside kasutamine;
- Keskkonna koormus;
- Jäätmekäitluskulud kasvavad, inimeste vähenenud teadlikkus.

Pöide valla arengukava

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Kohalik haridussüsteem;
- Täiendkoolitus ja ümberõpe.
- Kohalik kultuuritegevus;
- Pakub tööjõudu, sotsiaalset tuge.

Negatiivsed mõjud

- Elanikkond vananeb;
- Elanikkond väheneb;
- Noorte äravool;
- Töötähe väheneb, oskused puuduvad;
- Hajaasustus tõstab logistilisi kulusid;
- Suur nõudlus ühistransport järele.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Infrastruktuuri tarbimine;
- Uute elamupiirkondade planeerimine;
- Valla hoonete maksimaalne ekspuaterimine.

Negatiivsed mõjud

- Eraomandis oleva infrastruktuuri ekspuaterimine;
- Jäätmete kogumise teadlikkuse kasv.

Tehiskeskond

- Koolimaja;
- Lasteaed;
- Söökla
- Perearsti kabinet;
- Hambaravi kabinet;
- Sotsiaalkorter;
- Rahvamaja;
- Raamatukogud (Tornimäe, Kõrkvere);
- Kõrkvere päevakeskus;
- Noortekeskus;
- Vallavalitsus;

Pöide valla arengukava

- Kaasaegsed sidelahendid (internet).
 - Spordisaal;
 - Staadion;
 - Laste mänguväljak;
 - Palliplatsid;
 - Rulasõidu ramp
 - Suusarada ja jalgrattarada;
 - Jalgratta krossirada;
 - Pöide (Kahutsi) maalinna;
 - Kübassaare laagriplats ja loodusrada, linnuvaatlustorn;
 - Koigi matkarada (vaatlustornid);
 - Telkimisplatsid;
 - Kirikud (Pöide, Tornimäe, Kõrkvere);
 - Kalmistud;
 - Teedevõrk
 - Elektrivõrk;
 - Tänavavalgustus;
 - Biopuhasti;
 - Vee- ja kanalisatsioonisüsteem;
 - Sadamad (Pae, Kakuna, Kõrkvere, Kübassaare);
 - Lautrikohad;
 - Puka (endine Pöide) Võitööstus;
 - Pihlaka elamu (Võitööstus)
- Pöide seltsiruum

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkond

Positiivsed mõjud

- Aitab säilitada looduskeskkonda;
- Prügimäe sulgemine ja katmine;
- Pinnase reostuse vähenemine (põhjavee kaitse, põllumajanduse jäägid);
- Tolmuvabad liikumisvõimalused:

Negatiivsed mõjud

- Lahendamata probleemid - umbne tamm;
- Vähendab looduslikku pinda;

Pöide valla arengukava

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Aktiviseerib ettevõtlust;
- Mõjutab konkurentsivõimet;
- Turismiobjektide märgistamine ja juurdepääsu tagamine (viidad).

Negatiivsed mõjud

- Suured logistilised sõlmed asuvad kaugel.

Elu-ja sotsiaalkeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Hariduse ja spordi võimaluste parandamine;
- Jätkusuutlikkuse tagamine;
- Elukeskkonna kvaliteedi parandamine;
- Külaelu aktiviseerimine.

Negatiivsed mõjud

- Halb juurdepääs teenustele ja infole;
- Kulutused kasvavad;
- Vanad ehitised vähendavad miljööväärtusi.

Põide valla arengukava

Omavalitsuse tugevused, nõrkused, ohud ja muutusvajadus

Järgnevates osades on analüüsitud valdkondade kaupa Põide valla tugevusi, nõrkuseid ning ohte. Nende analüüsi tulemusena ja valdkondade eesmärkide alusel on välja toodud põhilised muutusvajadused, mis tagaksid vallale jätkusuutliku arengu.

Looduskeskkond

TUGEVUSED

- Mereäär ja saareline keskkond;
- Mitmekesine loodus – eeldused turismi arendamiseks;
- Natura 2000 alad;
- Looduskaitse alad;
- Kadastikud (puhastavad õhku, toormaterjal);
- Seene- ja marjametsad;
- Sood ja rabajärved;
- Loodusressursid;
- Tuuline piirkond;
- Loodushariduse arendamise võimalused;
- Geograafiline asend mandri ja Saaremaa suhtes.

NÕRKUSED

- Looduskeskkonnast tulenevad piirangud majandustegevusele;
- Geograafiline asend – saar (piiratud juurdepääs);
- Ebasoodne põllumajanduslik piirkond.
- Kalavarude vähenemine;
- Väheväärtuslik mets;
- Heakord eramute ja tootmishoonete ümbruses.

OHUD

- Reostus (mere, põllumajanduslik, tööstuslik);
- Jäätmekäitluse süsteemitus;
- Kaitsealade piirangute põhjendamatu karmistumine;
- Looduskaitse alade piiride põhjendamatu laienemine;
- Range kaitse all olevate liikide levimine;
- Kaitseala elaniku kõrvale jätmise kaitsealade arengu küsimustes;
- Juhitamatud tiheasustusalad kasv rannapiirkonnas;
- Juhitamatu massiturismi levik;

Põide valla arengukava

MUUTUSVAJADUSED

- Pärandmaastike säilitamine;
- Loodusobjektide säilitamine;
- Puhke- ja virgestusalade arendamine;
- Mõisaparkide taastamine;
- Juurdepääsu parandamine merele;
- Koigi järve tervendamine;
- Väinamere kinnikasvamise pidurdamine;
- Elanike loodushoiualase teadlikkuse arendamine;
- Loodussõbralike liikumisvõimaluste arendamine;
- Metsamaade korrastamine ja hooldamine;
- Tuuleenergia võimaluste kasutamine;
- Heakorra tagamine eramute ja tootmishoonete ümbruses;
- Kaitseala elaniku kaasamine kaitseala arendamisel.

Majanduskeskkond

TUGEVUSED

- Säilinud põllumajanduslik tootmine;
- Loodusressursside kasutamine kohalikus ettevõtluses;
- Loodusturismi arenemise võimalused.

NÕRKUSED

- Logistiliselt halb asukoht, tõmbekeskused kaugel;
- Põllumajanduslikud kulud on suuremad keskmisest;
- Puudulik esilolek rahvusvahelistes infobaasides;
- Ettevõtted pole teinud lubatud investeeringuid ja arendusi;
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus;
- Oskustööliste vähesus;
- Rannakalanduse vähenemine;
- Valla turismikontseptsiooni puudumine;
- Loodusturismi potentsiaali ei kasutata piisavalt;
- Juurdepääs merele (teed, lautrikohad);
- Mereturismi olukord;
- Sadamate kvaliteet;
- Kohaliku kvaliteetse puidu (tooraine) puudumine;
- Teenuste vähesus;

Pöide valla arengukava

OHUD

- Ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime puudumine - uued ettevõtted;
- Püsielanike otsustusõiguse vähenemine.
- Organiseerimata turismivood kasvavad;
- Jäätmekäitlusnormide mittetäitmine;
- Keskkonna karmistuvad piirangud;
- Koostöö kadumine maaomanike ja looduskaitse piirkondade vahel;

MUUTUSVAJADUSED

- Rahvusvahelistes infobaasides esiloleku tagamine;
- Turismiettevõtluse arendamine – turismikontseptsiooni koostamine;
- Koigi matkakeskuse väljaarendamine;
- Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine;
- Asendustöölise süsteemi loomine põllumajanduses;
- Omavalitsuse toetuse paranemine projektirahade taotlemisel;
- Tööjõu kvaliteedi tõstmise toetamine;
- Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.

Elu- ja sotsiaalkeskond

Elu ja sotsiaalkeskond on kõige rohkem ressursse tarbiv valdkond ning seetõttu on jagatud see erinevateks osadeks, et kirjeldada täpsemalt erinevate osade hetkeolukorda ning määratleda muutusvajadused.

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja elukeskkond

TUGEVUSED

- Avahooldaja;
- Sotsiaalpind;
- Päevakeskus – teeninduskeskus;
- Kogukonna ühtsus;
- Aktiivsed inimesed, kes ajutiselt viibivad kohapeal (suvesaarlane);

NÕRKUSED

- Kaugus tõmbekeskustest;

Pöide valla arengukava

- Noorte lahkumine
- Arstiabi kättesaadavus;
- Tööhõive;
- Elanike vähene aktiivsus.

OHUD

- Päästeteenistuse kadumine piirkonnast;
- Kiirabi kadumine piirkonnast;
- Korraldus (konstaablipunkt) kadumine;
- Elanikkonna vähenemine ja vananemine;
- Sotsiaalkoormuse kasv.

MUUTUSVAJADUSED

- Avahoolduse arendamine;
- Päevakeskuse arendamine ja selle funktsionaalsuse suurendamine;
- Arstiteenuste jätkusuutlikkuse tagamine;
- Sotsiaalpindade lisamine;
- Sotsiaalalase koostöö arendamine teiste omavalitsustega;
- Tervishoiualase koostöö arendamine teiste omavalitsustega;
- Uute elupiirkondade väljaarendamine;
- Ühistranspordi kvaliteedi parandamine;
- Projektitöö (sisemine ja välimine) aktiveerimine;
- Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine;
- Praamiühenduse, kui maantee pikenduse nõudmine.

Haridus ja noorsootöö

TUGEVUSED

- Hea kool – (tasemel kasvatus ja positiivne suhtumine lastesse);
- Jätkusuutlik kaader koolis ja lasteaias;
- Mitmekesine huvihariduse pakkumine kooli poolt;
- Kooli ja lasteaia täituvus;
- Edukas projektitöö koolis;
- Noortekeskuse olemasolu.

NÕRKUSED

- Side ja koostöö lastevanematega;
- Ressursside ebaefektiivne kasutamine (täiendkoolitus);

Pöide valla arengukava

- Tehniline õppebaas;
- Huvijuhtide puudumine;
- Noortekeskuse vähene kasutamine.

OHUD

- Laste arvu vähenemine;
- Noori õpetajaid ei tule juurde;
- Põhikooli kadumine.

MUUTUSVAJADUSED

- Hoolekogude töö efektiivsuse ja aktiivsuse tõstmine;
- Lastevanemate koolituse parendamine;
- Kaadri täiendkoolituse arendamine;
- Huvihariduse valdkondade mitmekesistamine;
- Loodushariduse arendamine;
- Noorsootöö arendamine.

Kultuur, sport ja vaba aeg

TUGEVUSED

- Kultuurikompleksi olemasolu;
- Isetegevuse tase (tants, laul, näitering);
- Väljakujunenud jätkusuutlikud ettevõtmised;
- Aderkasi laulu ja tantsuselts;
- Raamatukogud
- Kino;
- Avalikud interneti kasutamise võimalused.

NÕRKUSD

- Kultuurikompleksi ebaefektiivne kasutamine;
- Huvijuhtide puudumine;
- Treenerite puudumine;
- Spordiinventari puudumine;
- Valla sisene transport;
- Seltsiruumide puudumine Pöides;

Pöide valla arengukava

- Sportimisvõimalused vabas õhus.

OHUD

- Kultuurihuvi vähenemine;
- Pärandkultuuri kadumine;
- Noorte huvi kadumine kodukoha vastu.

MUUTUSVAJADUSED

- Aktiivsete inimeste tunnustamine;
- Legendide ja pärimuste kogumine;
- Sportimisvõimaluste avardamine
 - Ratsaspordi arendamine;
 - Jalgrattakrossi arendamine;
- Külategevuse aktiviseerimine;
- Interneti kasutamise laiendamine;
- Mitmekesiste kultuuriprogrammide loomine;
- Pärandkultuuri taaselustamine;
- Spordiinventari kaasajastamine;
- Raamatukogude (keskkond) arendamine;
- Maakodude omanike kaasamine külade arendamisse.

Tehiskeskkond

TUGEVUSED

- Koolimaja;
- Lasteaed;
- Rahvamaja;
- Päevakeskus;
- Teedevõrk;
- Paadisadamad;
- Kirikud;
- Pöide (Kahutsi) maalinn.

NÕRKUSED

- Elektrivõrk;
- Vee- ja kanalisatsioonivõrk külades;
- Seltsiruumide puudumine Pöides;

Põide valla arengukava

- Teede kvaliteet;
- Laste mänguväljakud;
- Palliplatsid;
- Valla omandis olevate hoonete arvu ja kasutuse optimeeritus;
- Olemasolevate ettevõtluseks sobivate pindade vähene kasutamine.

OHUD

- Ebaõnnestumine projektide finantseerimise kaasamisel;
- Jäätmekäitluse normide mittetäitmine;
- Riiklike finantseerimiste vähenemine.

MUUTUSVAJADUSED

- Koolimaja kaasajastamine;
- Lasteaia kaasajastamine;
- Rahvamaja renoveerimine;
- Seltsiruumid Pöidesse;
- Kõrkvere päevakeskuse arendamine;
- Teede kvaliteedi tõstmine;
- Tervisespordi radade planeerimine ja väljaehitamine;
- Mänguväljakute ja palliplatside loomine;
- Turismiobjektide arendamine
- Koigi matkakeskuse detailplaneering ja väljaehitamine;
- Sadamate ja paadisadamate arendamine;
- Püsiühenduse võrgu loomine;
- Elektrivõrgu arendamine;
- Vee- ja kanalisatsioonivõrkude arendamine külades;
- Jäätmekäitlussüsteemi loomine;
- Kirikute arendamine;
- Kalmistute korrastamine.

Pöide valla arengukava

Pöide valla arengusuunad

Pöide valla põhilised arengusuunad erinevates valdkondades on järgmised:

- ❑ Loodussõbraliku keskkonna säilitamine ja arendamine.
- ❑ Turismi teenuste valiku laiendamine ja arendamine.
- ❑ Ettevõtluse aktiveerimine.
- ❑ Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.
- ❑ Avahoolduse ja sotsiaalteenuste arendamine.
- ❑ Turvalise elukeskkonna tagamine.
- ❑ Kohaliku haridussüsteemi arendamine.
- ❑ Noorsootöö aktiveerimine.
- ❑ Mitmekesise küla- ja seltsielu arendamine.
- ❑ Erinevate spordialade arendamine.
- ❑ Turismiga seotud rajatiste loomine ja arendamine.
- ❑ Loodussäästliku infrastruktuuri kaasajastamine.
- ❑ Kultuuri ja tervisespordiga seotud infrastruktuuri arendamine.

Pöide valla arengukava

Valitud arengusuundade realiseerimise kava

Arengusuunad tulenevad erinevate valdkondade muutusvajaduste sünteesist, mida on täpsustatud konkreetsemate ja mõõdetavate tegevustega. Järgnevalt on toodud arengusuunad ja nende realiseerimiseks tehtavad tegevused.

Looduskeskkond

- **Loodussõbraliku keskkonna säilitamine ja arendamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 1 Pärandmaastike säilitamine
 - 1.1 Kandmine üldplaneeringusse
- 2 Loodusobjektide säilitamine
 - 2.1 Objektide nimekirja koostamine
 - 2.2 Objektide tähistamine
 - 2.3 Kandmine üldplaneeringusse
- 3 Puhke- ja virgestusalade arendamine
 - 3.1 Alade määratlemine
 - 3.1.1 Tornimäe
 - 3.1.2 Pöide tervisespordirada
 - 3.1.2.1 I etapp
 - 3.1.2.2 II etapp
 - 3.2 Kandmine üldplaneeringusse ja piirangute kehtestamine
- 4 Mõisaparkide taastamine
 - 4.1 Koigi mõispark
 - 4.1.1 Arenguvisiooni koostamine
- 5 Juurdepääsu parandamine merele
 - 5.1 Juurdepääsu teede kandmine üldplaneeringusse
- 6 Koigi järve tervendamine
- 7 Väinamere kinnikasvamise pidurdamine
 - 7.1 Väikese väina tammi avad

Pöide valla arengukava

7.1.1 Vajaduste põhjendamine

- 8 Elanike loodushoiu alase teadlikkuse arendamine
- 9 Loodussõbralike liikumisvõimaluste arendamine
 - 9.1 Alade määratlemine
 - 9.2 Kandmine üldplaneeringusse
- 10 Metsamaade korrastamine ja hooldamine
 - 10.1 Koolimetskond
 - 10.2 Metsaomanike teadlikkuse tõstmine
 - 10.3 Kohaliku puiduturu info kättesaadavuse parandamine
- 11 Tuuleenergiast kohalikule kogukonnale kasu saamise võimaluste uurimine ja kasutamine
- 12 Heakorra tagamine eramute ja tootmishoonete ümbruses
 - 12.1 Heakorra eeskirjade ülevaatamine
 - 12.2 Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine
- 13 Kaitseala elaniku kaasamine kaitseala arendamisel
 - 13.1 Avalikud arutelud
 - 13.2 Kaitseala tegevuste kajastava info levitamine

Majanduskeskkond

- **Turismi teenuste valiku laiendamine ja arendamine.**
- **Ettevõtluse aktiveerimine.**
- **Omaavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 14 Esilolek rahvusvahelistes infobaasides
 - 14.1 Valla kodulehekülje arendamine
 - 14.2 Infomaterjalid
- 15 Turismiettevõtluse arendamine – turismikontseptsiooni koostamine
 - 15.1 Turismikontseptsiooni koostamine
 - 15.1.1 Piirkonna määratlemine, partnerite leidmine
 - 15.1.2 Turismivoogude organiseerimine
 - 15.2 Linnuvaatlus
 - 15.3 Mereturism

Pöide valla arengukava

- 15.4 Kahutsi maalinna arendamine turismiobjektina
- 15.5 Infopunkti avamine (Pöide kirikusse)
- 16 Koigi matkakeskuse väljaarendamine
 - 16.1 Kontseptsioon loomine
- 17 Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine
 - 17.1 Loodusliku toormaterjali kasutamise laiendamine
 - 17.2 Uute ettevõtete loomine
- 18 Asendustööliste süsteemi loomine põllumajanduses
- 19 Omavalitsuse toetuse paranemine projektirahade taotlemisel
 - 19.1 Konsulenditeenuse toetamine
- 20 Tööjõu kvaliteedi tõstmise toetamine
 - 20.1 Koolitusprogrammid
 - 20.1.1 Täiend- ja ümberõpe
 - 20.1.2 Eelkutseõpe
- 21 Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine
 - 21.1 Koolitused
 - 21.2 Valla infrastruktuuri efektiivsem kasutamine
 - 21.3 Koostöö naabervaldadega
 - 21.3.1 Jäätmemajanduse korraldamine
 - 21.4 Infotehnoloogia kaasajastamine
 - 21.5 sporditöö treeneri töökoha loomine

Elu- ja sotsiaalkeskkond

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja elukeskkond

- **Avahoolduse ja sotsiaalteenuste arendamine.**
- **Turvalise elukeskkonna tagamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 22 Avahoolduse arendamine
 - 22.1 Puuetega inimeste hooldusvajaduste hindamine
 - 22.2 Teenuste vajaduste selgitamine
 - 22.3 Teenuste osutamine

Pöide valla arengukava

22.3.1 Ravimite kättetoimetamine

- 23 Päevakeskuse arendamine ja selle funktsionaalsuse suurendamine
 - 23.1 Sotsiaalteenuste arvu suurendamine
 - 23.2 Turvakodu
- 24 Meditsiiniteenuste kättesaadavuse tagamine
- 25 Sotsiaalpindade lisamine
- 26 Sotsiaalalase koostöö arendamine teiste omavalitsustega
 - 26.1 Hooldekodu teenuste hankimine
 - 26.2 Ühisprojektid
 - 26.2.1 Ida-Saaremaa valdade hooldekodu
- 27 Tervishoiualase koostöö arendamine teiste omavalitsustega
- 28 Uute elupiirkondade väljaarendamine
 - 28.1 Üldplaneeringu kaasajastamine
- 29 Ühistranspordi kvaliteedi parandamine
 - 29.1 Ettepanekute tegemine transpordi ettevõtetele
- 30 Projektitöö (sisemine ja välimine) aktiveerimine
- 31 Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine
- 32 Praamiühendus kui maantee pikendus või püsiühendus

Haridus ja noorsootöö

- **Kohaliku haridussüsteemi arendamine.**
- **Noorsootöö aktiveerimine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 33 Hariduse arendamine ja toetamine
 - 33.1 Õppetingimuste ja -vahendite pidev kaasajastamine
- 34 Hoolekogude töö efektiivsuse ja aktiivsuse tõstmine
- 35 Lastevanemate koolituse parandamine
 - 35.1 Algamine
- 36 Kaadri täiendkoolituse arendamine
- 37 Huvihariduse valdkondade mitmekesistamine
 - 37.1 Huvihariduse toetamine

Pöide valla arengukava

- 37.2 Õppebaas
- 38 Loodushariduse arendamine
 - 38.1 Koolimetskond
 - 38.2 Looduslaagrite korraldamine
- 39 Noorsootöö arendamine
 - 39.1 Noorte tegevuste eksponeerimine – promo

Kultuur sport ja vaba aeg

- **Mitmekesise küla ja seltsielu arendamine.**
- **Erinevate spordialade arendamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 40 Aktiivsete inimeste tunnustamine
 - 40.1 Pöide Aasta ema
 - 40.2 Pöide Aasta vanaema
 - 40.3 Aastategu/tegija
- 41 Legendide ja pärimuste kogumine
 - 41.1 Käsikirja koostamine
 - 41.2 Koolitööd
 - 41.3 Heade asjade almanahh
- 42 Sportimisvõimaluste avardamine
 - 42.1 Ratsaspordi arendamine
 - 42.1.1 Pöide Poni karikavõistluste toetamine
 - 42.1.2 Ratsasõidu radade kandmine üldplaneeringusse
 - 42.2 Jalgrattakrossi arendamine
 - 42.3 Sporditegevuse arendamine
- 43 Külategvuse aktiveerimine
 - 43.1 Aderkasi laulu ja tantsuselts
 - 43.2 Jaanitule korraldus
 - 43.3 Heakorra üritused
 - 43.4 "Laulge Kaasa" ürituse korraldamine
 - 43.5 Ühisüritused
 - 43.6 Seltside, seltsingute ja mittetulundusühingute tekkimise toetamine

Pöide valla arengukava

- 44 Interneti kasutamise laiendamine
 - 44.1 Internetipunktid
 - 44.2 Kiire ühenduse riiklikus projektis osalemine
- 45 Mitmekesiste kultuuriprogrammide loomine
 - 45.1 Rahvamaja kontseptsioon
 - 45.1.1 Noortekeskus
 - 45.1.2 Taidlusringide tegevuste arendamine
 - 45.2 Kultuurialane koostöö teiste omavalitsustega
- 46 Pärandkultuuri taaselustamine
- 47 Spordiinventari kaasajastamine
- 48 Raamatukogude (keskkond) arendamine
- 49 Kino toetamine
- 50 Maakodude omanike kaasamine külade arendamisse
 - 50.1 Heakorra üritused
 - 50.2 Suvesaarlaste kaasamine kodukandi päevadele

Tehiskeskond

- **Turismiga seotud rajatiste loomine.**
- **Loodussäästliku infrastruktuuri kaasajastamine.**
- **Kultuuri ja tervisespordiga seotud infrastruktuuri arendamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 51 Koolimaja kaasajastamine
 - 51.1 Tehniline täiendamine
- 52 Lasteaia kaasajastamine
 - 52.1 Tehniline täiendamine
- 53 Rahvamaja renoveerimine
 - 53.1 Kaasajastamine
 - 53.2 Keldriruumide taaskasutamine
 - 53.3 Valgustuspargi kaasajastamine
- 54 Seltsiruumid Pöidesse
- 55 Kõrkvere päevakeskuse arendamine
 - 55.1 Projekteerimine

Pöide valla arengukava

- 56 Teede kvaliteedi tõstmine
- 57 Tervisespordi radade planeerimine ja väljaehitamine
 - 57.1 Pöide tervisespordirada
 - 57.1.1 Vösast puhastamine ja hakkepuiduga katmine
 - 57.1.2 Võistluste ettevalmistamine
 - 57.1.3 Deteilplaneeringu koostamine
- 58 Mänguväljakute ja palliplatside loomine
- 59 Turismiobjektide arendamine
 - 59.1 Kahutsi maalinn
 - 59.2 Pöide Maarja kirik
- 60 Koigi matkakeskuse detailplaneering ja väljaehitamine koostöös Rügimetsa majandamise Keskusega
- 61 Sadamate ja paadisadamate arendamine
 - 61.1 Unguma
 - 61.2 Kaldu
 - 61.3 Sitme
 - 61.4 Pae
 - 61.5 Kõrkvere
 - 61.6 Kübassaare
- 62 Püsiühenduse võrgu loomine
 - 62.1 Projekti käivitamine
- 63 Elektrivõrgu arendamine
- 64 Vee- ja kanalisatsiooni võrkude arendamine külades
 - 64.1 Kärneri ja Puka trassid
 - 64.2 Vee kättesaadavuse parandamine
- 65 Jäätmekäitlussüsteemi täiustamine
- 66 Kirikute arendamine ja toetamine
 - 66.1 Pöide Maarja kiriku infrastruktuuri arendamine
 - 66.2 Pöide Maarja kiriku hoonete renoveerimine
 - 66.3 Pöide Maarja kiriku sihtasutuses osalemine
- 67 Kalmistute korrastamine
 - 67.1 Tornimäe uue kalmistu kiviaia ehitamine
 - 67.2 Kalmistute kaardistamine

Pöide valla arengukava

- 68 Elamumajanduse arendamine
 - 68.1 Pihlaka elamu (Võitööstuse)
- 69 Mitte-eluruumide arendamine
 - 69.1 Puka Võitööstuse hoonekompleksi arendamine turismi- ja ettevõtluskeskuseks

Pöide valla arengukava

Arengukava rakendus

Järgnevalt on toodud mõned soovitud ja kohustused arengukava käsitlemisest.
Kasutatud on Rivo Noorkõivu väljaannet “Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitud”
Tallinn-Tartu 2002

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestab arengukava läbivaatamise iga aasta 1. oktoobriks, siis peab arengukava koostamise protsessi käivitama piisava ajavaruga, selle pikkus sõltub varasema arengukava kvaliteedist, arengukavandajate protsessijuhtimise asjatundmisest ja rollivõtust, tööde kindlustatusest rahaliste jm ressurssidega. Praktika näitab, et uue arengukava koostamisega on soovitatav alustada hiljemalt märtsis, et enne suvepuhkust jõuda kokkuleppele omavalitsuse arengukava aktualiseerimise ulatuses, suvekuudel teha täpsustusi ning hiljemalt septembriks jõuda konkreetsete lahenditeni. Septembri jooksul toimuks arengukava üldine rahvaarutelu ja menetlemine volikogus, et see hiljemalt sama aasta 1. oktoobriks vastu võtta.

Vormindatud: Eesti

Vallavalitsus peaks koostama kõikide arengukavale saabunud ettepanekute ja arvamuste kohta protokollid. Enne avaliku väljapaneku lõppu tuleks püüda saada kontakti ettepanekuid teinud isikutega, et arutada ettepaneku sisu, leppida kokku arengukavasse paranduste ja täienduste sisseviimise osas. Kohalik omavalitsus teeb pärast avaliku väljapaneku lõppu otsuse ettepanekute arvestamise või mittearvestamise kohta. Siis selgub ka arengukava väljapaneku tulemuslikkus. Soovitatav on kõiki ettepanekuid esitanuid teavitada omavalitsuse otsusest kirjalikult vastavalt avaliku teabe seadusele.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 6 sätestab: “Arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustatakse enne selle vastuvõtmist volikogus valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

Kehtiva kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on linnal kohustus kehtestada arengukava “vähemalt kolmeks järgneva aastaks või sellest pikemaks perioodiks, kui vallas on pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks.” (KOKS § 37 lg 1) Iga aasta 1. oktoobriks peab volikogu arengukava läbi vaatama ja võtma vajadusel vastu otsuse arengukava muutmise kohta. Siinkohal tasub tähelepanu pöörata vähemalt kolmele praktilisele asjaolule. Arengukava muutmise otsusest peaks teavitama elanikkonda, vajadusel ka naaberomavalitsusi ning maavalitsust. Otsus anda arengukava avalikuks aruteluks tuleks teha vähemalt üks kuu enne selle kehtestamist, seega hiljemalt enne iga aasta 1. septembrit. Tuleks määrata arengukava avaliku väljapaneku koht/kohad (linnaomavalitsus, raamatukogud, teabetoad jms), kestus (algus- ja lõppkuupäev), arengukavaga tutvumisest huvitatud isikute juurdepääs (koht, aeg) ning ettepanekute vastuvõtmise ja tagasiside saamise kord. Siinkohal tasuks mõelda infotehnoloogia rakendamise võimalustele, sest mitme omavalitsuse arengukava on ka Interneti-koduleheküljel kättesaadav. Paljud omavalitsused on ka seda teed läinud ning arengukavast on saanud seetõttu laiapinnaline diskussiooniobjekt. Osa omavalitsusi on arengukava avaldanud kohalikus ajalehes. Üks eksemplar kehtestatud arengukavast võiks olla esitatud ka omavalitsuse asukohajärgsele maavalitsusele. Selle sammuga luuakse eeldused maakonnaplaneeringu aktualiseerimiseks ja vastuolude ärahoidmiseks. Kuivõrd ministereeriumite huvi kohaliku arengu kavandamise suhtes on senini olnud leige, siis edaspidi tasuks omavalitsusel enam mõelda ka sellele, kuidas arengukava sõnum ministereeriumitesse jõuaks. Praegu piirdub see paremal juhul vaid keskvalitsusest rahataotlemisel arengukava formaalse äramärgimisega.

Valla- ja linnaelarve seaduse § 12 järgi “jõustub eelarve eelarveaasta algusest”. See peaks olema sätestatud ka arengukava puhul. Seega arengukava kehtib alates 1. jaanuarist või kuni kohaliku omavalitsuse poolt võetud laenukohustuste kuupäevani, selle puudumisel aga vähemalt kolm aastat. Kehtivuse lõppkuupäev polegi nii oluline kui alguskuupäev, näiteks kui arengukava kehtestatakse detsembris, siis ei saa kehtiv eelarve temaga kooskõlas olla.

Pöide valla arengukava

Realisatsiooniplaan

Pöide valla arengukava

Lisad